

הפסקת האש רעועה [?] אך היא מבחן למו"מ האמיתי

written by אלי קלוטשטיין | 09.04.2026

בחלוף מעט יותר מיממה מאז ההכרזה הדרמטית של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ על הפסקת אש בת שבועיים עם איראן לצורך משא ומתן על הסכם קבע, כל אחד מהצדדים בעימות מנסה לקבע נרטיב משלו לתנאי ההסכם ואת העובדות בשטח שברקע שלהן יתקיימו הדיונים באסלאמבאד. האיראנים מבקשים לטעון שארה"ב "התחננה" להפסקת אש, ואילו האמריקנים קובעים כי נאותו להפסיק את המלחמה לזמן מוגבל בשלב זה, וכי בכל מקרה השיגו "ניצחון אדיר".

אכן, יש הבדלים לא קטנים בשתי ההצעות שהציגו ארה"ב ואיראן (15 הנקודות של טראמפ מול 10 הנקודות האיראניות), והמשא ומתן עליהן עדיין מתחיל מנקודה שבה הפערים מסתמנים כגדולים מאוד עד בלתי אפשריים. הסיכויים להצלחת השיחות [?] קרי, התגמשות של אחד הצדדים בנקודות חשובות [?] עודם לא גבוהים, וקשורים בעיקר בשאלה אחת: עד כמה טראמפ איבד את התיאבון שלו להמשיך במלחמה מצד אחד, ומהצד השני עד כמה ההנהגה האיראנית הנוכחית רוצה להעמיד במבחן את ישראל וארה"ב אחרי שספגה כל כך הרבה מכות.

הוויכוח על התנאים העתידיים להסכם קבע לא מטשטש את חוסר ההסכמה שיש כבר כעת על ההסכם הזמני: איראן הצהירה שהקפאת הלחימה חלה גם על המתקפה נגד חיזבאללה, אך ישראל וארה"ב, כך נראה, מתואמות לחלוטין בשאלת תוקפה של הפסקת האש לגבי לבנון. אחרי שישראל תקפה שם אתמול, טראמפ וגם הסגן שלו ג'יי.די ואנס אמרו בפירוש שחיזבאללה לא ייחנה מהפוגה בקרבות. ואנס אפילו אתגר את איראן לפוצץ את ההסכם על הסוגיה הזאת, ואמר כי זו תהיה טעות חמורה מצידה. נכונותה של איראן לשגר את המשלחת לפקיסטן לשיחות עם ארה"ב על אף שהתעקשה בסוגיה הלבנונית ונדחתה, מעידה כי כנראה ויתרה על דרישותיה.

שאלה אחרת היא המצב במצרי הורמוז: גם לפי ההודעות של האיראנים, ברור שהם התקפלו לפחות בנקודה אחת [?] הם הסכימו לפתוח את התנועה במצרים, גם אם תחת פיקוח, בלי שקיבלו את דרישתם להפסקה מלאה של המלחמה. אך בשעות הערב אתמול, לאחר שטענו שישראל ממשיכה את התקיפות בלבנון בניגוד להסכם, הם סגרו שוב את המצרים ובלמו את מעברן של מכליות נפט, ובלילה הראשון אפשרו את מעברן של ארבע ספינות משא בלבד, לפי הדיווחים. עוד קודם לכן איימו לגבות עמלה בסכום של דולר לכל חבית נפט מכל מכלית שעוברת שם, שתשולם במטבעות קריפטו. האמריקנים [?] כמו גם מדינות אחרות, כגון יוון [?] אמרו כי זו תהיה פרקטיקה לא מקובלת. אגב, לפי החוק הבינלאומי מדובר גם במעשה לא חוקי. האם יקבלו מציאות שבה איראן בפועל שולטת על המצרים וגובה כופר תמורת מעבר מכליות שם?

שתי הנקודות האלה עשויות להוות כעת ההבדל בין הסכם שיחזיק מעמד דקה ובין משהו שיהיה ניתן לבנות עליו אורך נשימה לניהול משא ומתן. אם האיראנים יתעקשו על סוגיית לבנון, ואם ימשיכו לסגור את מצרי הורמוז, קשה לראות את ארה"ב שותקת ולא מאיימת בפיצוץ ההסכם. לא פלא שגורמים אזוריים מעריכים שההסכם עומד על כרעי תרנגולות.

בכל החגיגה העולמית סביב ההסכם, ישראל עמדה קצת בצד. הבטחנו לכבד את הפסקת האש באיראן עצמה, וראש הממשלה בנימין נתניהו אומר כי היא תואמה איתנו, אך ברור שבארץ היה רצון לנצל את הרגע כדי לפגוע אנושות בתעשיית הנפט האיראנית, שהיא מקור ההכנסה העיקרי של טהרן. מכה קשה כזו הייתה מכניסה את הרפובליקה האסלאמית לסחרור כלכלי חמור, והיא הייתה מתקשה להתאושש.

מנגד, ההתעקשות הישראלית להוציא את לבנון מההסכם, וההסכמה האמריקנית לכך, חשובה גם לתדמית שלנו וגם להמשך המערכה המוצלחת מול חיזבאללה. אומנם טענתו של סגן הנשיא ואנס על כך שישראל הציעה "לרסן את עצמה" בלבנון קצת נוטלת את העוקץ מכך, אך השורה התחתונה עודנה ברורה: חיזבאללה התעקש שיכללו אותו בהסכם הפסקת האש, איראן התחייבה לכך, והשתיים מעוניינים לבלום את צה"ל בלבנון. דווקא ישראל היא זו שמעוניינת להתקדם בקרבות, ואכן גם הוסיפה לתקוף בדאחייה הלילה. כנראה יש סיבה לפער הזה.

הישגים, אתגרים וחוסר הצלחות

רבות דובר ביממה האחרונה בשאלה אם ישראל כשלה במטרות הפעולה שלה. לעניות דעתי קשה לתת תשובה חותכת וברורה, אך ודאי שבמאזן הכללי יש כאן הישגים אדירים ונעשתה כברת דרך ארוכה מול האיראנים. צריך לזכור: לא מדובר ביריב טיפש או חלש, אלא באויב שהכין את עצמו נגדנו במשך שנים ארוכות, ורק עוצמתנו ונחישותנו בלמו אותו. אומנם לא הצלחנו עדיין להכניע אותו, אך כמו בתום המבצע הקודם ² גם הפעם אנחנו מצויים בעמדה הולכת ומשתפרת לקראת המשך העימות איתו.

ברשימת ההצלחות של המבצע צריך להדגיש שלושה דברים לפני הכול:

- מערכה מתואמת של שישה שבועות עם המעצמה האמריקנית, בנחישות ובשיתוף פעולה כמעט חסרי תקדים, שהביאו לעשרות אלפי הפצצות של איראן ³ מדינה, כזכור, שנמצאת במרחק של מאות רבות של קילומטרים משטחנו. היכולות האוויריות והמודיעיניות, אפילו היכולות ההגנתיות שלנו, מעוררות גאווה ואפילו הערכה, וגם בווינגטון רואים את זה. במיוחד בולטת ההצלחה הישראלית אל מול חוסר הנכונות של מדינות נאט"ו לבוא לעזרת האמריקנים, וגם המפרציות עשו את זה בשקט, מעט מאוד, ומתחת לרדאר. המניה הצבאית הישראלית עלתה אחרי המבצע הזה, גם המוניטין שלה, ומנגד נשחק מעמדה של איראן באזור ונפגעו קשריה עם רבות מהמדינות במזרח התיכון. בראייה איראנית, המבצע הדגיש עד כמה יהיה מסוכן

להמשיך במערכה ישירה עם ישראל ואת המחירים שזו תגבה.

■ עליונות של חיל האוויר הישראלי שאין כמוהו. קשה לתפוס את כמות השעות שמטוסינו חגו באוויר בדרך לאיראן ובחזרה בשישה השבועות האחרונים. ההצלחות בפגיעות מרובות, ובדומה למבצע הקודם אין לנו נפגעים והמטוסים שבו בשלום לבסיסם. מול מדינה שכן החזיקה ערב המלחמה במערך הגנה אווירי ששופץ מעט, זה הישג שאי אפשר לזלזל בו. עובדה שטייסינו נראים מתחמקים מירי עליהם, וגם האיראנים הצליחו להפיל מטוס אמריקני. הסכנה קיימת, אך התעלינו עליה.

■ ישראל הסבה פגיעה קשה מאוד בשבוע וחצי האחרונים לכמה תעשיות איראניות חשובות. אם ההערכות בארץ נכונות, הרי שהנזק מגיע לעשרות מיליארדים, ואובדן ההכנסות בזמן שיידרש לשקם את התעשיות האלה יפגע מאוד באיראן [?] ובעיקר במאמציה להתניע מחדש תוכניות כגון הטילים והגרעין או לתמוך בארגוני הפרוקסי שלה. כשמסתכלים על מטרות המלחמה ועל האופן הנכון ביותר להשיג אותן, אז מלבד הפגישה הישירה במערכים הללו יש לתקיפות על המשק הכלכלי של הרפובליקה האסלאמית חשיבות גדולה מאוד.

מלבד זאת, יש גם הישגים נקודתיים לא קטנים: שדרת ההנהגה האיראנית ספגה מכות חסרות תקדים, כאשר איבדה עשרות מנהיגים צבאיים ומדיניים, כולל המנהיג העליון עלי ח'מינאי, מפקד משמרות המהפכה, מפקד הבסיג' וסגנו, מפקד חיל הים וסגנו, רמטכ"ל איראן ושני יועציו הבכירים של המנהיג, עלי לאריג'אני ועלי שמח'אני, שהובילו את תוכנית הגרעין, ועוד ועוד.

בנוסף הסבה ישראל מכה נוספת לתוכנית הטילים כאשר השמידה מצבורים רבים, פגעה בבסיסים והרסה משגרים בכמויות גדולות. קשה אולי להגיע להערכה מודיעינית מדויקת באשר ליחס המדויק של הרכיבים שהושמדו לאלה שנותרו בידי איראן, אך מספר השיגורים ההולך ופוחת העיד על כך שכמות הנשק שנותרה בידם פחתה. זה בוודאי נכון למה שהיה ערב מבצע "עם כלביא" ביוני 2025, וזה נכון גם לעומת פתיחת המבצע הנוכחי.

תוכנית הגרעין ספגה אף היא מכות נוספות, כאשר מדענים חוסלו, עוד אתרים נפגעו, ועוד מפעלים שבלב שרשרת הייצור הושמדו. התוכנית לא חוסלה כליל, והאורניום המועשר לרמה גבוהה עודנו נמצא באיראן, אך כל מהלומה כזו מקשה עוד על טהרן לממש את מזימתה.

בנוסף, הכוח המשולב של ישראל וארה"ב השמיד כמעט את כל הצי האיראני, את חיל האוויר שלו, מפקדות ומטות אינספור, והרגה רבים מחיילי המשטר. לא הכול פורסם וידוע, אבל ברור כי הפגיעות היו ניכרות. מהצד השני, ההישגים האיראניים ככל הידוע לא גדולים. ודאי שלא נפגעו בכירים בישראל ובארה"ב, וגם מבחינה צבאית הן לא ספגו נזק גדול.

לצד זאת, יש יעדים שישראל וארה"ב לא השיגו, ויש גם עדיין אתגרים רבים שצריך לפצח בהמשך הדרך. אחד מהם קשור לפגיעות מדויקות של טילים מלבנון ולהיעדר היכולת, כך נראה, להתמודד עם טילי המצרר של איראן. בעוד שרוב הטילים מלבנון יורטו, אלה שחדרו את ההגנות

גרמו נזק לתשתיות אסטרטגיות. טילי המצרר, לעומת זאת, הסבו פגיעה היקפית חמורה, הביאו לפציעתם של ישראלים רבים, ולפחות בשלב הזה לא היה נדמה שיש לנו תשובה לאיום שלהם.

בעיה אחרת היא ערי הטילים האיראניים: אף שישראל וארה"ב הפציצו את חלקן פעמים אחדות, כולל כנראה בפצצות חודרות בונקרים, יש עדויות לכך שהבסיס ביזד [2] מבוצר בלב האדמה, לפי הטענה בעומק של מאות מטרים [2] החזיק מעמד ושימש את האיראנים לעוד שיגורים. יהיה צורך למצוא פתרון לאתרים כאלה, וגם לאתר ההעשרה המבוצר שבונה איראן בסמוך לנתנז, "פסגת הפטיש", שגם צפוי לקום במאפיינים דומים.

אתגר אחר יהיה הטיפול באורניום המועשר שמחזיק איראן, שכזכור [2] לפני המלחמה ביוני דווח כי יש ברשותה קצת יותר מ-400 קילוגרמים של אורניום מועשר ברמה של 60 אחוזים, צעד קטן מכעשרה עד תריסר פצצות גרעיניות. זו סכנה משמעותית, שכן אם תצליח איראן להשמיש מחדש יכולות העשרה, היא תוכל להביא את החומר הזה במהירות גבוהה לרמה הדרושה לשימוש בפצצות. רוב האורניום, כנראה, קבור במנהרות תת-קרקעיות שהופצצו באצפהאן, ואולי חלקו בנתנז. לטענת ארה"ב, האיראנים התחייבו להוציא אותו מהמדינה בשיתוף פעולה בתום המלחמה, אך אם לא יעשו זאת או שההסכם לא יכובד [2] יש למצוא דרך לעשות זאת במבצע מיוחד של ארה"ב וישראל.

בטור של חוסר ההצלחות יש כמה דברים שניתן למנות, ובראשן המטרה הלא מוצהרת של הפלת הממשל. אומנם ניתן לטעון כי אכן "נוצרו התנאים האידיאליים" להפלת המשטר, אך ברור שהעם לא יצא לרחובות וכי המשטר האיראני עודנו מחזיק בכוח בשלטון. שוטריו עודם מאיישים מחסומים ומטילים אימה על האוכלוסייה המקומית. מבחינה זו, ההנהגה בטהרן מסיימת את המלחמה בשלב זה על הרגליים, למורת רוחה של ארה"ב, ולמרות כל האופן שבו ינסה טראמפ להציג את המערכה כמהלך מוצלח לשינוי השלטון במדינה. בה בעת, חשוב להדגיש שהמצב הכלכלי באיראן עודנו רע מאוד ורק מחמיר (כזכור, לא רק תעשיות חשובות נפגעו, אלא המשק כולו תפקד באופן חלקי בלבד במשך יותר מחודש, בלי אינטרנט וקשר לעולם), וסביר להניח עדיין שהעם האיראני יצא בשלב כלשהו להפגין נגד השלטון, על רקע חוסר האפשרות לרכוש אפילו מוצרי מזון בסיסיים.

אחת השאלות שעדיין לא נענו בהקשר זה היא עד כמה מחסום הפחד של האזרח הפשוט באיראן נשבר, ועד כמה הנזק למערכי הדיכוי של השלטון ימנע ממנו לבצע מעשי טבח. סביר להניח שהתשובה לשתי השאלות שלילית, אך גם כך אין משמעות הדבר שלא תצטבר מסה קריטית של מפגינים שתדע להתגבר על כוחות השלטון. התשובה לכך תינתן אולי אפילו בחודשים הקרובים. ברור שאם לא יצלח המהלך הזה, תהיה זו הזדמנות שאבדה.

עניין אחר הוא ניתוק הקשר בין משמרות המהפכה, דרך כוח קודס, לארגוני הפרוקסי האזוריים. ברור שהקשר הזה עודנו נמשך: חיזבאללה שוקם ברמה מסוימת לפני המלחמה, ובוודאי עומד בקשר עם האיראנים ומצליח לבצע איתם מתקפות מתואמות נגד ישראל. גם המיליציות

העוצמתיות בעיראק היו מעורבים עמוקות במלחמה, ושיגרו מתקפות נגד אינטרסים אמריקניים במדינה. החות'ים, מנגד, לא היוו פקטור במלחמה עד כה, ואילו הארגונים העזתיים כלל לא נכנסו למערכה. כוח קודס ספג עוד כמה פגיעות קשות, ולא ברור עד כמה מצבה הכלכלי של טהרן יאפשר לה בעתיד הקרוב להמשיך לתמוך בארגוני השלוחה שלה, ברקע הצורך הנואש שלה לשקם את התעשיות במדינה ואת תוכניות הגרעין והטילים.

הסבלנות של טראמפ

השבועיים הבאים יקבעו הרבה מאוד באשר לעתיד האזור. האם לאיראנים אכן נמאס מהלחימה והם מוכנים לתת הזדמנות לשלום, או שהם רק מבצעים נסיגה טקטית לצורך התארגנות? האם סברו שהכלכלה שלהם תקרוס, כפי שהנשיא מסעוד פזשכיאן התריע, תוך שבועות ספורים, או שהם רק סבורים שהשימוש בלחץ של מצרי הורמוז עשה את שלו והביא את האמריקנים לעמדת ויתור? דבר אחד כנראה ברור: הם הפסיקו את שיגורי הטילים לישראל, ואפילו נסוגו בהם מהאיום בעניין המשך התקיפות בלבנון לפי שעה. נראה שהם אכן מעוניינים בהפסקה, לפחות כרגע.

אך השאלה אם הפסקת האש הזמנית תחזיק מעמד ואם הצדדים יצליחו להתקדם להסכם קבע תלויה הרבה מאוד גם בסבלנות של ממשל טראמפ להפרות איראניות ובנכונות שלו לבוא לקראתם בתנאים היסודיים שלו.

האיראנים מומחים בהסתרות, עיכובים ותחבולות, וסביר להניח שהם מגיעים למשא ומתן שוב עם שק מלא בהפתעות. האמריקנים עד כה הפגינו ישירות בוטה הרבה יותר. המסר שלהם הוא בסגנון הבא: קבלו את התנאים שלנו, ואם לא ² נפציץ אתכם. אם זה המקום שנסיים את השיחות בפקיסטן, מבלי שאחד הצדדים יתגמש, התוצאה ידועה מראש.

עוד לפני כן, כאמור, צריך לראות איך יגיב הממשל להפרות האיראניות בעניין מצרי הורמוז, אם תחודש האש או אם נזהה ניסיונות שיקום של תוכניות הגרעין והטילים. ממילא, כך יהיה גם בעתיד במציאות אפשרית של הסכם קבע: אם איראן לא תפתח את מצרי הורמוז בתנאים שארה"ב דורשת, אם לא תעביר את האורניום המועשר כפי שהתחייבה ואם תמשיך בפעילותה בתחומי הגרעין, הטילים ומימון הפרוקסי ² האם ארה"ב תשבור את הכלים? האם תפתח שוב במלחמה ותסכן את מחירי הנפט, ובזמן שאנו מתקרבים לבחירות האמצע?

צריך בהקשר זה לתת קרדיט לנשיא טראמפ. בינתיים הוא הראה שהוא עומד במילתו, וכי לא כדאי לאיראנים לזלזל באיומים שלו. ההצהרה שלו מיד אחרי הפסקת האש, בדבר מיסוי ישיר של 50 אחוזים על כל מדינה שתעביר נשק לאיראנים, היא עדות נוספת לרצינותו. הוא כבר פרע את הצ'קים שנתן, וצריך לקוות שזה יקרה גם בהמשך.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 9 באפריל, 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.